YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

21 päivänä helmikuuta 2002 *

Asiassa C-215/00,

jonka Regeringsrätten (Ruotsi) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Arbetsmarknadsstyrelsen

vastaan

Petra Rydergård

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä joulukuuta 1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), 69 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. von Bahr, D. A. O. Edward, A. La Pergola ja C. W. A. Timmermans,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Arbetsmarknadsstyrelsen, asiamiehinään J. I. Samuelsson Apelgren ja A. Rydh,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K. Oldfelt Hjertonsson ja D. Martin,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.10.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Regeringsrätten (korkein hallinto-oikeus) on esittänyt 3.5.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 31.5.2000, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä joulukuuta 1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 69 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Arbetsmarknadsstyrelsen (jäljempänä AMS) ja Rydergård ja joka koskee sitä, että AMS on kieltäytynyt antamasta Rydergårdille todistusta, jonka avulla hän voisi lähteä toiseen jäsenvaltioon työnhakuun säilyttäen kuitenkin oikeuden Ruotsin työttömyysetuuksiin.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, joka on kokonaan työtön, ja joka täyttää jäsenvaltion lainsäädännön mukaiset edellytykset oikeudesta

etuuksiin ja joka lähtee yhteen tai useampaan muuhun jäsenvaltioon hakeakseen siellä työtä, säilyttää oikeutensa tällaisiin etuuksiin seuraavin edellytyksin ja rajoituksin:

a) Ennen lähtöään hänet on täytynyt rekisteröidä työnhakijana, ja hänen täytyy pysyä toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävänä vähintään neljän viikon ajan työttömäksi tulemisen jälkeen. Kuitenkin toimivaltaiset viranomaiset tai laitokset voivat antaa luvan hänen lähtöönsä ennen tällaisen ajan päättymistä.

b) Hänen täytyy rekisteröityä työnhakijana jokaisen sellaisen jäsenvaltion työvoimaviranomaisissa, joihin hän lähtee, ja kuulua niiden valvontamenettelyn alaisuuteen. Tämä edellytys katsotaan täytetyksi ajalta ennen rekisteröitymistä, jos se, jonka etua asia koskee, rekisteröityy seitsemän päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin hän lakkasi olemasta työvoimaviranomaisten käytettävissä valtiossa, josta hän lähti. Poikkeuksellisissa tapauksissa toimivaltaiset viranomaiset tai laitokset voivat jatkaa tätä aikaa.

c) Oikeus etuuksiin jatkuu kolmen kuukauden enimmäisajan siitä päivästä, jona se, jonka etua asia koskee, lakkasi olemasta lähtövaltionsa työvoimaviranomaisten käytettävissä edellyttäen, että etuuksien kokonaiskesto ei ylitä niiden etuuksien kestoa, joihin hänellä oli oikeus tämän valtion lainsäädännön mukaan. Kausityöntekijän kohdalla tämä kesto voidaan kuitenkin rajoittaa sen kauden jäljellä olevaan aikaan, jona hän työskentelee."

4 Asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97 (jäljempänä asetus N:o 574/72), 83 artiklan 1 kohdassa säädetään, että säilyttääkseen oikeutensa

etuuksiin asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun työttömän on toimitettava sen paikan laitokselle, johon hän on lähtenyt, todistus, jossa toimivaltainen laitos osoittaa, että hänellä on vielä oikeus etuuksiin sanotun artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyin edellytyksin.

Kansallinen lainsäädäntö

5 Lagen (1962:381) om allmän försäkringin (sosiaaliturvalaki) 4 luvun 10 §:n mukaan lapsen vanhemmalla on oikeus tilapäiseen kotihoidontukeen hänen hoitaessaan sairasta lastaan, jos hänen on jäätävä pois ansiotyöstään muun muassa lapsen sairauden tai tartuntavaaran vuoksi.

6 Tulonmenetyksen vuoksi myönnettävän työttömyysetuuden voivat saada lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkringin (työttömyysturvalaki) mukaan työttömät työttömyyskassan jäsenet, jotka ovat aikaisemmin työskennelleet määrätyn ajan. Etuuden myöntäminen edellyttää, että hakija on työkykyinen ja ettei hän ole estynyt ottamasta vastaan työtä ja on myös halukas ottamaan vastaan hänelle tarjotun sopivan työn. Etuus muodostuu maksettavasta päivärahasta.

7 Työttömyysturvalain 20 §:n perusteella päivärahaa ei makseta siltä ajalta, jolta työnhakija saa kotihoidontukea.

Pääasian oikeudenkäynti

8 Rydergård oli ilmoittautunut Ruotsin työvoimaviranomaisille työttömäksi työnhakijaksi 25.9.1998, ja hänelle maksettiin tästä päivästä alkaen työttömyysetuuksia. Hän haki asetuksen N:o 574/72 83 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua todistusta lähteäkseen työnhakuun Ranskaan 27.10.1998.

9 AMS, joka myöntää kyseiset todistukset, huomasi, että Rydergårdille oli maksettu tilapäistä kotihoidontukea sairaan lapsen hoitamisesta 28.9.—30.9.1998 sekä 12.10. ja 13.10.1998, siis yhteensä viideltä päivältä hänen työttömyysaikanaan. AMS kieltäytyi myöntämästä Rydergårdille kyseistä todistusta sillä perusteella, että hänellä ei ollut oikeutta työttömyysetuuksiin koko vähintään neljä viikkoa kestävältä ajanjaksolta välittömästi ennen suunniteltua lähtöpäivää.

10 Rydergård valitti tästä päätöksestä. Länsrätten (hallinto-oikeus) hyväksyi valituksen ja määräsi AMS:n myöntämään vaaditun todistuksen.

11 AMS valitti tästä Länsrättenin tuomiosta Kammarrätteniin (hallinnollinen muutoksenhakutuomioistuin), joka kuitenkin hylkäsi valituksen.

12 AMS haki vielä muutosta Regeringsrätteniltä. Se väitti tässä tuomioistuimessa, että asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset ja rajoitukset merkitsevät sitä, että toiseen jäsenvaltioon työnhakuun lähtöä suun-

nittelevan henkilön on pitänyt olla Ruotsin työmarkkinoiden käytettävissä keskeytyksettä vähintään neljän viikon ajan välittömästi ennen suunniteltua lähtöpäivää, jotta hän säilyttäisi oikeuden Ruotsin työttömyysetuuksiin. Hänen on lisäksi pitänyt saada työttömyyskassaltaan päätös siitä, että hänellä on oikeus työttömyysetuuksiin kyseisten neljän peräkkäisen viikon ajan. Oikeus etuuksiin ei saa olla missään vaiheessa keskeytynyt.

13 AMS väittää, että arvioitaessa, onko toiseen jäsenvaltioon työnhakuun lähtöä suunnitteleva henkilö toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä ja täyttääkö hän työttömyysetuuden saamisen edellytykset, sovelletaan toimivaltaisen valtion kansallista lainsäädäntöä. Työttömän asema voidaan määritellä ainoastaan sen maan lainsäädännössä, jossa henkilölle myönnetään työttömyysetuuksia. AMS on tältä osin viitannut julkisasiamies Tesauron asiassa C-62/91, Gray (tuomio 8.4.1992, Kok. 1992, s. I-2737), antaman ratkaisuehdotuksen 6 kohtaan.

14 AMS katsoo, että tilapäistä kotihoidontukea sairaan lapsen hoitamista varten saava henkilö ei ole työvoimaviranomaisten käytettävissä asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Ajanjaksona, jolta Rydergård sai kotihoidontukea, hän ei voinut ottaa välittömästi vastaan työtä.

15 Vähintään neljän viikon ajanjakso on AMS:n mukaan voinut alkaa vasta ensimmäisestä työttömyyspäivästä tilapäisen kotihoidontuen maksamisen jälkeen eli tässä tapauksessa 14.10.1998 alkaen.

16 Regeringsrätten katsoi, että asian ratkaisu edellyttää asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkintaa, minkä vuoksi se on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voidaanko Petra Rydergårdin tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevan henkilön katsoa olleen työvoimaviranomaisten käytettävissä neuvoston asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla niiden työttömyysajan päivien aikana, jolloin hän ei ole voinut harjoittaa ansiotyötä sairaan lapsen hoitamisen vuoksi, ja riippuuko tämä arviointi kansallisen oikeuden sisällöstä?

2) Sisältyykö asetuksen [N:o 1408/71] 69 artiklan 1 kohtaan vaatimus siitä, että työnhakijan on pitänyt olla työvoimaviranomaisten käytettävissä keskeytyksettä neljän viikon ajan välittömästi ennen lähtöä toiseen jäsenvaltioon?"

Ensimmäinen kysymys

17 Asetuksen N:o 1408/71 69 artiklassa myönnetään työttömälle työntekijälle mahdollisuus, tietyn ajanjakson ajaksi ja työn hakemiseksi toisesta jäsenvaltiosta, poiketa useiden maiden lainsäädännössä säädetystä velvoitteesta, jonka mukaan hänen on oltava toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä, ilman että hän menettää oikeuttaan työttömyysetuuksiin tämän valtion suhteen (yhdistetyt asiat 41/79, 121/79 ja 796/79, Testa ym., tuomio 19.6.1980, Kok. 1980, s. 1979, 4 kohta; Kok. Ep. V, s. 249).

18 Kyseinen säännös ei ole vain toimenpide, jolla sovitetaan yhteen eri maiden sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä. Sillä muodostetaan siihen vetoavia työntekijöitä varten itsenäinen kansallisen oikeuden säännöistä poikkeava järjestelmä, jota on tulkittava yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa riippumatta niiden lainsäädännössä säädetystä, etuuksia koskevien oikeuksien säilyttämistä ja menettämistä koskevasta järjestelmästä (em. asia Testa ym., tuomion 5 kohta).

19 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdassa säädettyjä edellytyksiä on pidettävä tyhjentävinä ja ettei jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ole mahdollista asettaa lisäedellytyksiä.

20 Tämä toteamus ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei joidenkin tässä säännöksessä asetettujen edellytysten täyttymistä tutkittaessa tarvitsisi vedota joko sen jäsenvaltion, josta työtön lähtee, tai sen, johon hän lähtee, kansalliseen oikeuteen.

21 Tämä pätee muun muassa asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan b alakohtaan, jonka mukaan työntekijän täytyy kuulua sen jäsenvaltion työvoimaviranomaisten valvontamenettelyn alaisuuteen, johon hän lähtee.

22 Sama koskee myös asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan c alakohdassa asetettua edellytystä, jonka mukaan etuuksien kokonaiskesto ei voi ylittää niiden etuuksien kestoa, joihin työntekijällä oli oikeus lähtövaltion lainsäädännön mukaan.

23 Näiden edellytysten tutkiminen edellyttää välttämättä ensinnäkin sen jäsenvaltion, johon työtön lähtee, työvoimaviranomaisten suorittamaa työttömien valvontaa koskevan lainsäädännön soveltamista ja toiseksi työttömän lähtövaltion

työttömyysetuuksien kestoa koskevan lainsäädännön soveltamista. Nämä säännökset voivat vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, mikä ei kuitenkaan estä asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan yhdenmukaista soveltamista.

24 Tässä samassa yhteydessä on luettava myös kyseisen asetuksen 69 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, jonka mukaan työntekijä on täytynyt rekisteröidä työnhakijana, ja hänen täytyy pysyä toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä vähintään neljän viikon ajan työttömäksi tulemisen jälkeen.

25 Tämän säännöksen yhdenmukainen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa, minkä avulla voidaan saavuttaa sen päämäärä eli edistää työntekijöiden vapaata liikkuvuutta EY 42 artiklan mukaisesti, ei edellytä, että kaikissa jäsenvaltioissa säänneltäisiin yhdenmukaisesti työntekijän rekisteröintiä työnhakijaksi ja edellytyksiä, joilla tämän voidaan katsoa pysyvän toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä.

26 Näin ollen sitä, pysyykö henkilö toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä, on arvioitava kyseisen valtion lainsäädännön perusteella. Esillä olevassa asiassa kansallisen tuomioistuimen on erityisesti tutkittava, estääkö Ruotsin lainsäädännön mukaan päivärahan menettäminen tilapäisen kotihoidontuen suoritusajalta katsomasta, että työntekijä on kyseisenä aikana toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä.

27 Ensimmäiseen kysymykseen on tämän vuoksi vastattava, että sitä, millä edellytyksillä henkilön voidaan katsoa pysyvän toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla, on arvioitava kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön perusteella.

Toinen kysymys

28 Koska asetuksen N:o 1408/71 69 artiklaa, jossa perustetaan siihen vetoavia työntekijöitä varten itsenäinen järjestelmä, on tämän tuomion 19 kohdassa todetulla tavalla tulkittava yhdenmukaisesti, kyseisen järjestelmän soveltamisedellytyksiä on pidettävä tyhjentävinä.

29 Asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään kuitenkin ainoastaan siitä, että työntekijän täytyy pysyä toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä vähintään neljän viikon ajan työttömäksi tulemisen jälkeen.

30 Tällä edellytyksellä pyritään siihen, että ennen kuin työntekijä lähtee jäsenvaltion kustannuksella hakemaan työtä toisesta jäsenvaltiosta, ensiksi mainitun valtion viranomaiset voivat varmistua siitä, että työntekijä on todella työtön, ja tarjota tälle työtä.

31 Tämän päämäärän saavuttamiseksi ei ole välttämätöntä edellyttää, että neljän viikon ajanjakso on keskeytymätön. Päinvastoin on riittävää, että työttömäksi tulemisen jälkeen työnhakija on pysynyt toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä yhteensä vähintään neljän viikon ajan. Kansallisten viranomaisten on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava kansallisen oikeuden perusteella, minä ajankohtana työttömyyden on katsottava alkaneen, ja tarkistettava — erityisesti ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen — onko tämä ajanjakso täyttynyt.

32 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että säilyttääkseen oikeuden siinä säädettyihin työttömyysetuuksiin työnhakijan on pitänyt olla toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä yhteensä vähintään neljän viikon ajan työttömäksi tulemisen jälkeen, eikä tämän ajanjakson tarvitse olla keskeytymätön.

Oikeudenkäyntikulut

33 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Regeringsrättenin 3.5.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Sitä, millä edellytyksillä henkilön voidaan katsoa pysyvän toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä sosiaaliturvajärjestelmien**

soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä joulukuuta 1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, 69 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla, on arvioitava kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön perusteella.

2) Asetuksen N:o 1408/71 69 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97, on tulkittava siten, että säilyttääkseen oikeuden siinä säädettyihin työttömyysetuuksiin työnhakijan on pitänyt olla toimivaltaisen valtion työvoimaviranomaisten käytettävissä yhteensä vähintään neljän viikon ajan työttömäksi tulemisen jälkeen, eikä tämän ajanjakson tarvitse olla keskeytymätön.

Jann von Bahr Edward

La Pergola Timmermans

Julistettiin Luxemburgissa 21 päivänä helmikuuta 2002.

R. Grass P. Jann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja